

Masarykova cesta 16, 1000 Ljubljana

Številka: 013-26/2012-3350-637

Datum: 30. 1. 2025

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje na podlagi Sklepa o izboru tem nacionalnih evalvacijskih študij in njihovem financiranju za obdobje 24 mesecev št. 013-26/2012/635 z dne 23. 8. 2024, na podlagi 19. člena Pravilnika o posodabljanju vzgojno-izobraževalnega dela (Uradni list RS, št. 7/14, 27/17 in 47/19) v zvezi s 5. in 6. členom Protokola o določanju in načinu izvajanja nacionalnih evalvacijskih študij z dne 10. 5. 2024 (uradno prečiščeno besedilo, v nadaljevanju Protokol) objavlja

JAVNO POVABILO

za zbiranje predlogov za nacionalno evalvacijsko študijo s trajanjem 24 mesecev z naslovom

OCENA POGOSTOSTI, NAČINOV IN USTREZNOSTI VKLJUČEVANJA TEHNOLOGIJE V PEDAGOŠKI PROCES V VRTCIH

Digitalna tehnologija je vse bolj prisotna tudi v življenju najmlajših. Raziskave kažejo, da jo uporabljajo vse bolj zgodaj, celo pred dopolnjenim drugim letom starosti.¹ Pri tem jih vodita tako radovednost kot želja po posnemanju odraslih. Uporaba tehnologije predšolskim otrokom prinaša tako priložnosti kot tveganja, slednje še posebej takrat, ko so brez nadzora in vodenja. Po drugi strani pa lahko z ustrezno podporo otroci razvijejo zavedanje o tveganjih tehnologije in se učijo njene učinkovite rabe, kot vidimo pri otrocih s starši, ki imajo višjo stopnjo digitalne kompetentnosti. Starši z boljšim socialno-ekonomskim statusom omogočajo otrokom dostop do več raznolikih tehnologij (na primer namiznih računalnikov, mobilnih telefonov, tabličnih računalnikov, televizorjev, igralnih konzol, VR-očal), ki jih tudi uporabljajo za različne namene (za prosti čas, za delo, za izobraževanje), s čimer predstavljajo otrokom zgled raznolikih vedenj.²

¹ Chaudron, Di Goia, Gemo (2017) v Svet EU: COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Accompanying the Documents Proposal for a Council Recommendation on the Key Enabling Factors for Successful Digital Education and Training Proposal for a Council Recommendation on Improving the Provision of Digital Skills in Education and Training, 2023, str. 70

² Svet EU: COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Accompanying the Documents Proposal for a Council Recommendation on the Key Enabling Factors for Successful Digital Education and Training

Razvoj digitalnih spretnosti je ena prednostih nalog evropske politike na področju izobraževanja. Glede na to, da se otroci z digitalnimi tehnologijami srečujejo vse bolj zgodaj in večinoma v domačem okolju, Svet EU prepoznava ključno vlogo digitalno kompetentnih vzgojiteljev, da otroke in njihove družine podprejo in jim pomagajo, da bodo bolje razumeli priložnosti in tveganja digitalnega sveta na bolj enakopraven in vključujoč način. Še posebej pomembno se mu zdi zagotoviti, da lahko otroci po digitalnem okolju krmarijo varno in izkoristijo njegove priložnosti, pa tudi, da se predvidi in prepreči morebitne nevarnosti in zlorabe. To lahko storimo tako, da pomagamo otrokom te tehnologije razumeti in se jih naučiti varno uporabljati.³ Svet zato priporoča državam članicam, naj zgodaj začnejo »z usmerjanjem učencev v digitalni svet in ponujanjem enakih možnosti za razvoj digitalnih kompetenc, ki so primerne starosti učencev«⁴, naj spodbujajo njihovo dobro počutje (pri čemer posebno pozornost namenijo ranljivim skupinam) in razmislijo o ustreznem ravnovesju med uporabo digitalnih naprav in drugimi oblikami učenja. Še posebej svetuje, naj države članice skladno s prednostnimi nalogami predšolskega izobraževanja podpirajo otroke, njihove starše, skrbnike in družine, da »razvijejo ustrezne digitalne kompetence ter se zavedajo in bolje razumejo priložnosti in tveganja, ki jih prinaša digitalizacija«⁵ ter da »v skladu z otrokovim socialno-čustvenim in kognitivnim razvojem uporabljajo starosti in razvoju primerne dejavnosti, na primer v predšolskem izobraževanju dejavnosti digitalnega izobraževanja brez priklopa na omrežje ter učenje digitalnih kompetenc z igro«.⁶

Eno glavnih tveganj, ki jih prinaša uporaba tehnologij, so njeni negativni učinki na zdravje posameznika, na primer gledanje v zaslon poveča možnost pojava sindroma utrujenih oči. Nacionalni inštitut za javno zdravje kljub temu, da prepoznava koristnost mnogih oblik uporabe zaslonov, opozarja, da novi vzorci in trend naraščanja časa uporabe zaslonov med otroki zahtevajo »temeljite premisleke glede časovnih in vsebinskih okvirov, ki še omogočajo koristno in varno uporabo za njihovo zdravje.«⁷ Multidisciplinarna skupina strokovnjakov je tako leta 2021 pripravila nacionalna priporočila za uporabo zaslonov – *Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih*. Namenjena so vsem strokovnjakom, ki se pri svojem delu srečujejo z otroki in mladostniki, torej tudi vzgojiteljem. Smernice odsvetujejo izpostavljenost zaslonom za otroke do drugega leta starosti, v starosti od dveh do petih let pa svetujejo, da so izpostavljeni manj kot eno uro na dan, in sicer v navzočnosti staršev.⁸ Poudarjeno je, da sta

Proposal for a Council Recommendation on Improving the Provision of Digital Skills in Education and Training, 2023.

³ Svet EU: Council Recommendation on Improving the Provision of Digital Skills and Competences in Education and Training, 2023, str. 8.

⁴ Prav tam, str. 16.

⁵ Prav tam.

⁶ Prav tam.

⁷ NIJZ: Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih', 2021, dostopno na <https://nijz.si/zivljenjski-slog/nekemicne-zasvojenosti/zaslioni/>

⁸ Mateja Vintar Spreitzer idr.: Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih', 2021, str. 11.

poleg časa pred zasloni pomembna tudi način uporabe in vsebina, ki naj bo kakovostna in prilagojena starostnemu obdobju.⁹

Starši pogosto prosijo za pomoč pri oblikovanju in izvajanju učinkovitih strategij posredovanja med otroki in digitalnimi napravami ter pričakujejo, da bodo vrtci in šole otrokom zagotovili digitalne spretnosti.¹⁰ Zato bi se glede na predlog Sveta Evrope politike in določbe za predšolsko izobraževanje morale osredotočiti na dva vidika: 1. podpirati družino kot celoto pri varni in smiselni uporabi tehnologije ter 2. zagotoviti, da so vrtci in strokovni delavci usposobljeni za reševanje vprašanj, povezanih z zgodnjo uporabo digitalnih tehnologij.¹¹

Starostno obdobje med tremi in osmimi leti je obenem kritično pri spodbujanju izobraževanja na področju računalniškega mišljenja ter računalništva in informatike, saj nekatere raziskave kažejo, da sta ekonomski in razvojni učinek intervencij, ki se začnejo v zgodnjem otroštvu, povezana z nižjimi stroški in predvsem trajnejšimi učinki v primerjavi z ukrepi, ki se začnejo pozneje, zaradi česar na primer OECD prepoznava strokovne argumente za uporabo teh znanj in veščin že v predšolsko izobraževanje. Nekateri primeri iz tujine na primer kažejo, da so mobilne naprave otrokom omogočale ustvarjanje multimodalnih izdelkov, ki so bili obsežnejši, kompleksnejši in bolj raznoliki od izdelkov, ki so nastali s tradicionalnimi orodji in praksami opismenjevanja.¹² Ključnega pomena je, da so pedagoški pristopi in tehnologije, ki se uporabljajo za razvoj računalniškega mišljenja, skladni z razvojno ustreznimi pristopi ter spodbujajo otroke k igri, raziskovanju, socializaciji in ustvarjalnosti. Zgodnja izpostavljenost tehnologiji (torej še pred oblikovanji stereotipov) se kaže še posebej pomembna z vidika zmanjševanja digitalnega razkoraka ter razkoraka v IT-znanji med dečki in deklicami. Primeri iz tujine kažejo, da se z nacionalnimi okviri za poučevanje računalniškega mišljenja in računalništva v predšolski vzgoji poveča izpostavljenost otrok računalniškemu mišljenju.¹³ OECD tako priporoča uporabo orodij, ki podpirajo otroke kot ustvarjalce s tehnologijo in ne samo njene uporabnike, vlaganje v razvojno primerna orodja, zagotavljanje ustreznega in stalnega usposabljanja ter podpore vzgojiteljem ter zagotovitev zadostnega časa za načrtovanje in implementacijo.¹⁴

⁹ Prav tam.

¹⁰ Fiona Louise Scott: Family Mediation of Preschool Children's Digital Media Practices at Home. *Learning, Media and Technology*, 47.2 (2022), str. 235–250.

¹¹ Svet EU: COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Accompanying the Documents Proposal for a Council Recommendation on the Key Enabling Factors for Successful Digital Education and Training Proposal for a Council Recommendation on Improving the Provision of Digital Skills in Education and Training, 2023.

¹² McGlynn-Stewart idr., 2019 v *The State of the Field of Computational Thinking in Early Childhood Education*, OECD Education Working Papers, 13 July 2022, CCLXXIV, str. 15.

¹³ OECD: *The State of the Field of Computational Thinking in Early Childhood Education*, CCLXXIV, str. 10–15.

¹⁴ Prav tam, str. 39.

V obdobju, ko je tehnologija vseprisotna, se kaže kot potrebna njena uporaba že v vrtcih, kar prinaša spremembe v pedagoško prakso. To zahteva, da vzgojitelji in starši razvijajo skupne strategije za spodbujanje s tehnologijo povezanih kompetenc in računalniškega mišljenja od najzgodnejših let, upoštevajoč kompleksen in večplasten vpliv tehnologije, ki lahko ob pozitivnih učinkih prinaša tudi tveganja. Pomembno je celovito in sistematično pregledati obstoječo prakso, da se identificira tako obetajoče vidike kot omejitve uporabe tehnologije v predšolskem obdobju upoštevajoč njeno kompleksno naravo, ter razmisliti o ustreznosti in možnih izboljšavah obstoječih praks. Potrebno je razviti jasno sliko o trenutnem stanju in smernicah za optimalno vključevanje tehnologij v pedagoški proces v vrtcih, kar vključuje tudi potrebo po zagotavljanju ustreznih pedagoških pristopov za uvedbo tehnologije v predšolski vzgojni proces.

Glavni namen študije je zagotoviti empirično podlago za oblikovanje kakovostnih, učinkovitih in varnih pedagoških praks, ki vključujejo tehnologijo.

Študija z naslovom OCENA POGOSTOSTI, NAČINOV IN USTREZNOSTI VKLJUČEVANJA TEHNOLOGIJE V PEDAGOŠKI PROCES V VRTCIH naj se osredotoči na naslednje cilje:

- pregled/analiza namena in ciljev vključevanja tehnologije v pedagoški proces v vrtcih,
- analiza rabe tehnologije v domačem okolju in mnenje staršev predšolskih otrok do rabe tehnologije v predšolskem obdobju,
- pregled/analiza pogostosti in načinov rabe tehnologije v predšolskem obdobju in analiza ustreznosti rabe posameznega digitalnega orodja glede na namen in cilje pedagoškega procesa ter razvojne značilnosti otrok,
- izpostaviti prednosti in pomanjkljivosti pedagoškega procesa z ali brez rabe tehnologije (v smislu dodane vrednosti kje, kako in zakaj) v vrtcih,
- pregled obstoječega stanja spodbujanja računalniškega mišljenja s pomočjo pristopa računalništvo brez računalnika in z rabo izobraževalnih robotov ter druge tehnologije (opredelitev, znanje, spretnosti, pristopi),
- vrednotenje ustreznosti in uporabnosti obstoječih Smernic za uporabo digitalne tehnologije v vrtcu¹⁵ ter oblikovanje priporočil za oblikovanje novih Smernic glede rabe digitalnih orodij v predšolskem obdobju, vključno s smernicami za komunikacijo s starši glede rabe digitalne tehnologije v prostem času, ter profesionalnega razvoja strokovnih delavcev za uresničevanje navedenih smernic,
- oblikovanje priporočil za nadaljnje raziskave in praktične izboljšave pedagoških pristopov, ki vključujejo tako uporabo tehnologije kot tudi računalniško mišljenje.

¹⁵ Karmen Usar, Lidija Jerše: *Smernice za uporabo digitalne tehnologije v vrtcu*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2021, dostopno na: [DTsmernice_vrtci.pdf \(zrss.si\)](#)

Študija naj vključi (najmanj) naslednje ciljne skupine: vzgojitelji in drugi strokovni delavci v vrtcih, predšolski otroci, starši predšolskih otrok ter strokovnjaki s področja pedagogike, razvojne psihologije ter didaktike računalništva in informatike.

Predlog za nacionalno evalvacijsko študijo naj vsebuje naslednje elemente:

1. Uvod, ki vsebuje vsaj naslednje elemente:
 - formalni okvir študije;
 - opredelitev ciljev študije;
 - argumentacija smiselnosti vsakega opredeljenega cilja;
 - ocena stopnje uresničljivosti raziskovalnih ciljev in opredelitev morebitnih omejitev glede doseganja posameznih raziskovalnih ciljev.
2. Metode raziskovanja, ki zajemajo vsaj naslednje elemente:
 - Predvidene metode raziskovanja glede na posamezne raziskovalne cilje (za vsak cilj posebej se opredelijo vse predvidene raziskovalne metode).
 - Za kvantitativne metode neposrednega zbiranja podatkov (npr. anketa, strukturirano opazovanje) je potrebno opredeliti:
 - osnovno populacijo ter tip, osnovno strukturo in obseg raziskovalnega vzorca;
 - način zbiranja podatkov z opredelitvijo načina zagotovitve ustrezne (načelno vsaj 50 %) stopnje realizacije vzorca na vseh ravneh oz. z argumentacijo o zagotavljanju nepristranskosti vzorca;
 - uporabljen instrument (okvirna vsebina vprašalnika/načrt opazovanja ...);
 - predvidene postopke analize pridobljenih podatkov.
 - Za kvalitativne metode neposrednega zbiranja podatkov (npr. intervju, fokusni intervju, opazovanje z udeležbo, analiza dokumentacije) je potrebno opredeliti:
 - populacijo, ki jo raziskujemo, ter način izbora vključenih v raziskavo;
 - uporabljeni instrument (usmeritvena vprašanja za intervju ali fokusni intervju/načrt opazovanja);
 - predvidene postopke analize pridobljenih podatkov.
 - Za sekundarno analizo podatkov je potrebno navesti vir in značilnost podatkov ter predvidene metode njihove obdelave.

3. Strokovne življenjepise nosilca predloga in članov raziskovalne skupine, iz katerih so razvidni podatki za ugotavljanje raziskovalne usposobljenosti (9. člen Protokola). Življenjepis morajo biti predloženi v skladu z obrazcem EUROPASS v slovenskem jeziku.
4. Časovni načrt nacionalne evalvacijske študije s predvidenim obsegom financiranja. Vmesna predstavitev rezultatov po enem letu izvajanja študije naj vsebuje najmanj analizo obstoječega stanja.

Finančna sredstva, namenjena za izvedbo študije, znašajo 40.000 EUR.

V izbirni postopek se bodo uvrstile vse prijave, ki bodo v roku 30 dni od objave na spletnih straneh Ministrstva za vzgojo in izobraževanje in na spletnih straneh Inštituta za narodnostna vprašanja poslane ali dostavljene na naslov **Inštitut za narodnostna vprašanja, Erjavčeva cesta 26, 1000 Ljubljana**, z oznako »NE ODPIRAJ – PRIJAVA NA JAVNO POVABILO - EVALVACIJSKE ŠTUDIJE«. Šteje se, da je prijava prispela pravočasno, če je bila (najkasneje) zadnji dan roka za oddajo prijav oddana na pošti priporočeno ali do 12.00 ure oddana v vložišču **Inštituta za narodnostna vprašanja, Erjavčeva cesta 26, 1000 Ljubljana**.

dr. Vinko Logaj

MINISTER